

ONDERHOUD VAN EEN POEL

Natuurwaarde

Een poel brengt **leven in je omgeving**. De rijke watervegetatie die zich ontwikkelt, zorgt op haar beurt voor een gevarieerde dierenwereld. Waterplanten leveren voedsel en zuurstof en creëren schuilplaatsen. Het is verrassend te zien hoe snel nieuwe organismen zonder ingreep van de mens in een nieuwe poel opduiken!

Wat kan je zoal in en rond de poel vinden?

Drijvende of ondergedoken planten: waterlelie, waterranonkel, hoornblad, fonteinkruid,...

Oeverplanten: gele lis, waterweegbree, riet, pitrus,...

Ongewervelde dieren: mosdiertjes, watervlooien, muggen, waterjuffers, libellen en watertorren

Amfibieën: kikkers, padden en salamanders

Vogels: eenden, waterhoentjes en ijsvogels

Na de aanleg

Aangezien ze vrij snel uit zichzelf verschijnen, is het dus **niet nodig om planten en dieren uit te zetten**. Breng zeker geen exotische planten in de poel. Vissen, schildpadden, uitheemse amfibieën, tamme eenden en ganzen horen niet thuis in de poel. Ze verstoren de natuurlijke evolutie. De ecologische waarde van de poel vergroot, als in de onmiddellijke omgeving een houtwal of ruigte aanwezig is. Een houtstapel in de buurt van de poel biedt dan weer overwinteringsplaatsen voor amfibieën.

Na verloop van tijd verlandt de poel. Die verlanding ga je tegen door regelmatig slib, afgestorven plantenresten en overdadige plantengroei te verwijderen. Zo voorkom je bovendien dat het water door de afbraak van organisch materiaal te weinig zuurstof bevat.

Er is sprake van een **teveel aan waterplanten** wanneer deze **meer dan de helft van de oppervlakte van de poel** inneemt. Je kan best op tijd ingrijpen. Verwijder ieder jaar een gedeelte van de waterplanten uit de poel door deze uit te trekken of af te maaien. Zo ontstaat een grotere diversiteit aan planten en diersoorten dan bij minder frequent onderhoud.

De **werkzaamheden** in en rond een poel vinden het best plaats in de **vroege herfst** (september-oktober), zie kalenderoverzicht. Het voortplantingsseizoen van de meeste dieren is dan voorbij en de planten hebben al zaad gevormd.

Het is ook de ideale periode om sterk woekerende soorten te verwijderen omdat de plantenmassa dan het grootst is. Zo vermijd je dat teveel plantenresten wegrotten die het water voedselrijk maken.

Onderhoudswerken

1. Bomen en struiken snoeien

Voorkom dat bomen en struiken hun schaduw werpen op de poel of voor teveel bladafval zorgen. Veel schaduw is ongunstig voor het leven in de poel. Teveel bladafval leidt tot zuurstofgebrek. Hou rond de poel een zone van **5m struikvrij** (evt. enkele struiken aan de oostkant) en een zone van **15m boomvrij** (vooral noord- en westkant). Verwijder jaarlijks de opslag van elzen en wilgen en **snoei** regelmatig de bomen en struiken die in de buurt van de poel staan.

2. Oevervegetatie maaien

Maai de randen van een poel, zodat de zon in het voorjaar op het water kan schijnen. Afvoeren van het maaisel draagt bij aan de verarming van de bodem, waardoor er meer kruidenrijke vegetatie kan ontstaan. **Laat een kwart van de vegetatie staan en maai elk jaar een ander stuk.** Daarmee bied je diverse insecten een plek om te overwinteren aan.

Laat na het maaien het maaisel even naast de poel liggen, zodat dieren die in het maaisel terecht zijn gekomen terug in de poel kunnen kruipen! Voer het daarna wel af om geen extra nutriënten in en rond de poel te laten komen. Dit zorgt voor algenbloei.

3. Poel proper houden

Afvalstoffen verwijderen:

Door op het **einde van de winter** zoveel mogelijk afvalstoffen (afgevallen bladeren, afgestorven plantendelen,...) te verwijderen, vermijd je dat het water te voedselrijk wordt en kan je algenbloei voorkomen. Voer **afgestorven plantenmateriaal** pas op het einde van de winter af (eind februari - begin maart). Veel diertjes hebben hier immers een schuilplaats voor de winter gezocht.

Algenbloei tegengaan:

Als algen de planten dreigen te verstikken, moet je regelmatig een deel van de algen verwijderen. Algenbloei bestrijd je het best door voldoende waterplanten te laten ontwikkelen en aanrijking met voedingsstoffen te voorkomen.

Planten verwijderen:

Zorg dat zo'n 50% van het wateroppervlak onbegroeid blijft!

Houd sterk woekerende planten in toom om te **vermijden dat de poel dichtgroeit**. Deze ingreep is meestal maar één keer per jaar of zelfs pas om de twee jaar nodig. Laat het verwijderde plantenmateriaal enkele dagen naast de poel liggen, zodat alle diertjes de kans hebben om terug naar de poel te vluchten.

Woekeraars als riet en lisdodde neem je waar nodig weg met de wortel, of je snijdt ze af onder het wateroppervlak.

Ook ondergedoken planten als waterpest moet je af en toe sterk uitdunnen. Verwijder het teveel aan waterplanten met **zeis, sloothak of graafmachine**. Drijvende planten kan je met een **hark** van het wateroppervlak vissen.

4. Slib verwijderen

Verlanging van de poel ga je tegen door om de 3 à 5 jaar een deel van het slib op de poelbodem te verwijderen. Handmatig ruimen met een **baggerbeugel** is aan te bevelen. In een kleine poel lukt dit goed, in een grote poel kan een kraan of trekker met een maaikorf gebruikt worden.

Laat het slib één dag op enkele meters van de oever liggen zodat de diertjes erin terug naar de poel kunnen kruipen.

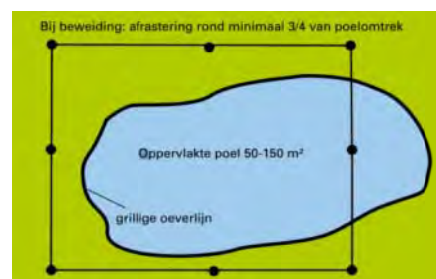
Verspreid het slib nadien over het aangrenzende perceel. Gooi je het op een hoop op de oever, dan groeien hier al snel soorten als grote brandnetel.

Tip: Neem bij ingrijpende onderhoudswerken niet de hele poel in één keer onder handen, maar werk gefaseerd. Ruim bijvoorbeeld de oostzijde van de poel het éne jaar en de westelijke helft het jaar

erna. Dan kunnen planten en dieren de verstoorde helft weer koloniseren vanaf de onverstoorde helft en blijft er altijd een deel van de belangrijke noordoever intact.

Belangrijk:

- ✘ Gebruik geen bestrijdingsmiddelen (pesticiden,,,...)
- ✘ Laat geen meststoffen in de poel komen
- ✘ Voorkom vertrapping en bemesting van de oever door vee. Voorzie hiervoor een raster uit gladde draad of gaas (minstens 3/4 van de poelomtrek). Controleer de afrastering regelmatig op beschadigingen. Herstel deze op tijd.

Tijdstabel: onderhoudsperiode

	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec	jan	febr
Zagen rondom de poel <i>éénmaal per 3 jaar</i>	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	geschikte periode	geschikte periode	minder geschikt	minder geschikt
Maaien rondom de poel <i>éénmaal jaarlijks</i>	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode
Afgestorven materiaal verwijderen <i>éénmaal jaarlijks</i>	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode
Waterplanten verwijderen <i>éénmaal jaarlijks</i>	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode
Slib verwijderen <i>éénmaal per 5 jaar</i>	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	ongeschikt	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode	geschikte periode

* half mei/half juni: bij teveel rietgroei is een extra maaibeurt aan te raden.
Er mag alleen gemaaid worden wanneer er geen vogels broeden in het riet!

geschikte periode minder geschikt ongeschikt

Samengevat

Vragen?

Veerle Herssens
Projectmedewerker landschap & beleving
Hallestraat 6 - 2800 Mechelen
tel 015 21 98 53 – veerle.herssens@rirl.be - www.rirl.be